

بسمه تعالی

عنوان مقاله

گردشگری ادبی

نویسنده

محمد علی ابراهیمی

با همکاری

ام البنین اصلی شهرکی

مریم شهرکی

اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

گردشگری ادبی و سهم استان سیستان و بلوچستان از فردوسی و شاهنامه و سایر ظرفیت های این حوزه

به بهانه روز بزرگداشت دردانه ادب پارسی حکیم ابوالقاسم فردوسی وبزرگ مرد شعر ایران حکیم خیام نیشابوری

تعاریف گردشگری ادبی

یکی از گونه های تقریباً جدید گردشگری موجود در بازار گردشگری در جهان ، «گردشگری ادبی» نام دارد. به تعبیر اساتید این حوزه گردشگری ادبی در واقع برخاسته از حس علاقه مندی برای دیدن و شناخت مشاهیر ادبی و هنرمندانی است که دارای شهرت هستند و آثار بنامی را خلق کرده اند و عبارت از بازدید از محل تولد و تدفین مشاهیر ادبی ، موزه های ادبی و سایر محل های مرتبط با نویسندگان، آثار ادبی و همچنین پیمودن مسیرهایی با مضامین ادبی است همچنین آشنایی با اماکنی که به نحوی متعلق به ایشان است و یا در آثارشان از آن نام برده اند و با عنوان موارث فرهنگی از آن یاد میشود ، شاید مهم ترین میراث هر ملتی، ادبیات آن باشد که بعنوان چراغ راهی برای آیندگان با شیوه های مختلف باید معرفی شوند و در مسیر توسعه از آن بهره وری گردد . یکی از این شیوه ها که رهیافت های فراوانی برای جامعه در پی دارد پیوند صنعت گردشگری با میراث ادبی کشور است. از آمیزش خجسته این دو مقوله پدیده ای حاصل می شود که در ادبیات حوزه گردشگری آن را گردشگری ادبی می نامند و واقع گردشگری ادبی رابطه دوسویه ای با گردشگری رویداد به خصوص مناسبت ها، بزرگداشت ها، زادروزها و جشنواره های ادبی دارد در این راستا کشورهای مختلف با استناد به مشاهیر ادبی و هنرمندان مشهور و با استفاده از مکان های تولد، زندگی، خلق آثار و آرامگاه آن ها، تورهایی را برای بازدید از این مناطق با نام خود آن مشاهیر تعریف کرده اند و در چارچوب این تورها گردشگران علاقه مند را ترغیب به سفر به کشور خویش می نمایند و در راستای آن افزون بر معرفی داشته های فرهنگی و رونق چرخه گردشگری ، فعالیت اقتصادی را نیز باعث میگردند ، (دکتر مهدی سقایپیران پژوهش مستقل در مطالعات گردشگری)

آرش نورآقایی نویسنده کتاب «عدد، نماد، اسطوره» معتقد است : شهر لندن نخستین مقصد گردشگری ادبی در جهان محسوب می شود و شهرهای نیویورک، پاریس و سانفرانسیسکو و نیز رم در ایتالیا در ردیف شهرهای محبوب بعدی برای گردشگران دوستدار ادبیات قرار گرفته اند؛ شهرهایی که هریک نام یک یا چند نویسنده و هنرمند مشهور را به عنوان محل زندگی یدک می کشند و امروزه از این امر بسیار خوشحالند که نه تنها مشاهیر بزرگی را در عرصه های ادبی عرضه کرده اند، بلکه از آثار و شهرت آن ها در چارچوب گردشگری ادبی از نظر اقتصادی بهره مند می شوند در ایران نیز شهر های شیراز – مشهد – تبریز و... در این زمینه حرف های زیادی برای گفتن دارند در همین مورد شاهنامه برای سیستان و بلوچستان یک برند شناخته شده گردشگری است و سیستان و بلوچستان را دیار شاهنامه و با نام رستم دستان می شناسند و خیلی از دوستداران این سند هویت ایرانی و اثر ادبی شاخص در دنیا علاقه مند به دیدن مکان زندگی رستم و آشنایی با مکان وقوع داستانهای شاهنامه هستند و این یک فرصت مهم برای دست اندرکاران این حوزه برای برنامه ریزی مناسب و معرفی این ظرفیت و بهره مندی از آن در کنار سایر قابلیت ها برای رونق گردشگری ادبی بشمار میرود .

استان سیستان و بلوچستان به عنوان پهناترین استان کشور دارای گنجایش های بسیاری در زمینه های گوناگون از جمله میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری می باشد که با اندک نگرورزی مردم ، دولت و بخش خصوصی در این شرایط نامناسب و وانفسای بیکاری و گرانی بستر اشتغال زایی و توسعه را در قسمت های مختلف استان همسوبا پتانسیل ها و هم داستان با گفتمان اقتصاد مقاومتی و حمایت از کالای داخلی فراهم می آورد، در همین راستا در چارچوب این طرح مطالعات نخستین درحوزه میراث معنوی سیستان و باهدف بهرمندی از ظرفیت ادبیات اساطیری و حماسی استان با محوریت شهریاریعقوب لیث صفاری و حکایت آغازین شهریاری ایران زمین به دست وی، همچنین شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی و داستان رستم دستان، برای

بهره سیستان از ظرفیت داستانهای اساطیری و پهلوانی و فراهم کردن زمینه بازدید گردشگران صورت خواهد پذیرفت. همان گونه که میدانیم بخش اعظم پیشامدهای شاهنامه در سیستان رخ می‌دهد و بسیاری از این مکان رویدادها نیز مصداق دارد از جمله کوه خواجه که محل زندگی رستم میباشد، حتی به کوه رستم نیز شهره است و نبرد رستم و کک کهزاد برفراز این کوه رخ میدهد و یا آتشکده کرکویه که محل نبرد کیخسرو میباشد؛ آبخور اسب رستم، قلعه سام و قلعه رستم در کنار محل زایش و پرورش و مکان رخدادها و دلاوریهای خاندان صفاری... همچنین با پژوهش‌های باستان شناسی و مردم شناسی زمینه شناسایی بخش‌های دیگری از اساطیر و داستانهای شاهنامه در سیستان بزرگ فراهم می‌گردد. در فاز دوم با پشتیبانی اساتید دانشگاه و اهل نظر طراحی‌های مختلف جهت پیاده کردن داستان اسطوره‌ها، رخدادها و دولت صفاری و حماسه‌های شاهنامه در جغرافیای امروز سیستان با استفاده از شیوه‌های سنتی و مدرن معماری و طراحی داخلی و صحنه‌سازیهایی همانند الگوهای موجود در سایر کشورهای دنیا انجام می‌شود و نخستین شهرگردشگری اساطیر کشور که دارای بخش‌های مختلفی مانند منطقه گردشگری شاهنامه و اساطیر، طراحی، ساخت و نصب المانها و پیکره‌ها، ماکت اماکن و بناها، مجسمه‌های غول پیکر از شخصیت‌های شاهنامه و اساطیر در نقاط مختلف سیستان و ساخت صحنه‌های نبرد و جنگ‌ها و اتفاقات مختلف شاهنامه و داستانهای حماسی و پهلوانیهای دلاوران سیستانی و حماسه صفاریان و یا نقاشیهای دیواری و نصب تابلوهای نقاشی، پرده‌های نقالی همچنین بکاربردن شیوه‌های جدید نورپردازی و ویدیو پروژکشن‌ها، استفاده از صوت و تصویر و پیاده کردن انواع صحنه‌سازی، شخصیت‌ها و داستانهای مختلف از جمله هفت خان رستم، در مجموع در قالب این طرح بررسی کتابخانه‌ای انجام و با مطالعات میدانی که در چارچوب نتایج حاصل از پرسشنامه پس از مشخص کردن جامعه آماری، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات طرح بررسی و ارزیابی علمی براساس مدل SWOT صورت پذیرفته و راهبردها و نقشه کامل راه تدوین میگردد. این طرح در سه فاز (فاز اول مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای جهت تدوین و ترسیم محتوا و شکل کلی طرح و نقشه مکان رویدادها و در فاز دوم چگونگی ایجاد زیرساخت‌های لازم، معماری داخلی و طراحی صحنه‌ها و میادین و پارک‌ها و اماکن فرهنگی و هنری، خدماتی رفاهی در کل منطقه، در فاز سوم نظارت‌ها و ساختار کلی طرح، تبلیغات، معرفی، بازار یابی و جذب گردشگر، روشهای ارائه خدمات و رفاهیات مطرح میگردد. البته در طی فاز اول یک کارگروه برای ارائه طرح توجیهی و اخذ تاییدیه و مصوبات لازم همچنین جذب سرمایه‌گذار و همراه کردن دولت، مردم، بخش خصوصی و هر نهاد و سرمایه‌گذاری که در قالب خرید سهام در این طرح فراملی شرکت و مشارکت نماید پیگیری میگردد.

مقدمه

در تعریف گردشگری ادبی گفتیم هر کسی که آثار ادبی بزرگان فارسی‌زبان را بخواند، به صورت بالقوه می‌تواند یک گردشگر ادبی باشد. با این وجود برخی مشاهیر ادبی ایران فراتر از دامنه زبان فارسی، شهرت جهانی داشته‌اند و علاقه‌مندان بسیاری در سطح جهان دارند که مثال بارز آن فردوسی و اثر بی بدیش شاهنامه و امپراطوری صفاریان بدست امیر یعقوب لیث صفاری است در میان قابلیت‌های گردشگری ادبی در ایران، و در سیستان و بلوچستان جایگاه ویژه‌ای دارد. بسیاری از مکان‌های گردشگری که در کشور ما وجود دارند، با اسطوره‌ها و افسانه‌ها در آمیخته‌اند و کهن دیار سیستان و بلوچستان مهد اسطوره‌ها و حماسه‌های ایران زمین به شمار میرود، اما موضوع این است که تاکنون از این منظر به آن‌ها توجه نشده و ما از تمام ظرفیت‌های موجود استفاده نکرده‌ایم. به طور مثال اگر تنها به روایت‌های شاهنامه فردوسی توجه کنیم، با دنیایی از افسانه و اسطوره‌ها مواجه می‌شویم که کمترین بهره‌ای از آن‌ها نبرده‌ایم. هرچند این موضوع به تنهایی توانمندی جذب گردشگری ادبی را ندارد؛ چراکه این‌ها تنها جاذبه‌های گردشگری ادبی بوده و برای شکل‌گیری یک محصول نیازمند همراه کردن یک تیم و مهم‌تر از آن همسوز کردن اهداف دولتی و مردمی و نیز فراهم آوردن زمینه‌هایی چون مکانیابی رویدادها و تهیه نقشه راه امکان‌دسترسی، خدمات مهمان‌نوازی، امکانات زیربنایی و زیرساختی و مهم‌تر از همه عناصر نهادی و سازمانی در قالب تبلیغات و بازاریابی محصول گردشگری ادبی و آموزش هستیم که در این طرح تمامی این موارد بررسی و راهکارهایی جامع ارائه میگردد.

برای درک بهتر موضوع نگاهی به ظرفیت‌های استان در این حوزه و بخش‌هایی از این میراث گرانبها می‌اندازیم، بخش اول شاهنامه تقریباً به تمامی در شهرهای سیستان بزرگ (سیستان و بلوچستان ایران و افغانستان امروزی) می‌گذرد باقی

سرگذشت فلات ایران از افسانه و اسطوره وارد تاریخ می شود و در این تاریخ است که حکایت شهرها و حکومت ها در سرتاسر فلات بزرگ ایران به تفصیل ذکر می شود. از طرفی شاهنامه در مدح محمود زاولستانی که پایتختش در غزنین بوده سروده شده است و طبیعی است که ذکر پهلوان هایی که پشتوانه او به حساب می آیند بیاید و نام شهر هایی بیشتر ذکر شود که در نقشه آنروز تحت سلطنت وی با محوریت داستان رستم بوده اند. اگر چه به علت فضای داستان های شاهنامه که مربوط به ایران باستان و ایران داستانی است این طبیعی نیز می نماید.

البرز کوه و سیمرغ، سام از غور در بلخ، زال زر متولد در بلخ، وفات در چهل ابدال، رودابه دختر مهرباب کابل خدای، پادشاه کابلستان، لهراسپ شاه بلخ، گشتاسپ و زیر دو ش هزاده، گشتاسپ و زیر در مرغزار کابل، پادشاهی گشتاسپ در بلخ، ظهور زردهرشت در بلخ بامی، لهراسپ معتکف در آتشکده، برزین (یا) نوش آذر در بلخ، جلوس گشتاسپ بر تخت جنگ اول و دوم ایران و توران در بلخ، در کنار رود هیرمند اسفندیار و رستم داستان، سهراب پسر رستم و تهمینه دختر شاه سمنگان (شهری در بین مزار شریف و کابل)، در نیمروز (شهری در جنوب غربی افغانستان) رستم و سهراب، تدارک جنگ بین پدر و پسر، کشته شدن سهراب، کک کوهزاد پهلوان (مرباد)، قلعه کک کوهزاد در فراه، برزوی شنگانی - شغنانی (شهری در بدخشان مشترک بین افغانستان و تاجیکستان) پسر سهراب سمنگانی، و داستان صفاریان که تماماً در سیستان بزرگ رخ می دهد.

اکثر این حوادث در این شهرها می گذرد که همه عموماً در سیستان بزرگ، افغانستان امروز یا در تاجیکستان و بلوچستان فعلی موقعیت دارند.

اما آنچه روشن است این است که فلات ایران، بسیار از آنچه امروز است، بزرگتر بوده است و ذکر هر جایی از این فلات شرح حال و روایت رویاهای همه مردم این فلات پهناور است که در طی قرن ها پراکنده و گسیخته شده اند اما رویاها و حافظه مشترکشان را از یاد نبرده اند. و بعنوان یک گنجایش میتوان از آن در توسعه ملی و محلی بهره برد. شاهنامه پر از نام است. نام هایی که با برخی از آنها آشنا هستیم و بارها شنیده ایم یا نام هایی که نمی شناسیم. نام های پهلوانان، شاهان، نامیرایان، زنان و حتی ضدقهرمانان و بدان. هر چند به علت فضای داستان های شاهنامه که مربوط به ایران باستان و ایران داستانی است این طبیعی نیز می نماید. و یا در ذکر تاریخ و روند شکل گیر دولت صفاریان پاره ای رخدادها و اتفاقات که در گستره جغرافیایی سیستان بزرگ و فلات ایران رخ می دهد جنبه ملی داشته و برای کل فارسی زبانان اهمیت دارد، هر چند این جغرافیا در طول تاریخ دچار حوادث و دگرگونی های فراوان قرار گرفته، اما آنچه روشن است این است که فلات ایران، بسیار از آنچه امروز است، بزرگتر بوده است و ذکر هر جایی از این فلات شرح حال و روایت رویاهای همه مردم این فلات پهناور است که در طی قرن ها پراکنده و گسیخته شده اند اما رویاها و حافظه مشترکشان را از یاد نبرده اند.

این نشان دهنده همان ایران واقعی است که متأسفانه با نقشه های مودیان ی استعمارگران دچار تجزیه شده شکل کشورهای کوچک تر و در نتیجه ضعیف تر در آمد. چیزی که امروز بیش از همه چیز برای ملت های حوزه ی زبان فارسی مهم است ایجاد اتحاد و همبستگی علیه استعمارگران و کمک در رفع مشکلات یکدیگر با استفاده از این میراث و ریشه مشترک فرهنگی است و جذب مردمان و گردشگران و علاقه مندان در آن کشورها با محوریت یک زبان و فرهنگ مشترک به نام شاهنامه که مرکز اتفاقات آن در سیستان و بلوچستان است، میتواند راهی مناسب و پربهره باشد.

جاذبه های گردشگری ادبی معمولاً در سه شکل زیر متجلی می شوند

مکان های واقعی: این مکان ها با زندگی یک نویسنده ارتباط واقعی دارند و معمولاً شامل محل تولد، زندگی، آفرینش آثار، مرگ و دفن آن ها هستند. مثال هایی از این دست عبارتند محل تولد فرخی سیستانی - محل تولد و بود و باش شاعران بزرگ زابلی و بلوچ استان

مکان های خیالی: این مکان ها بیانگر یا تجلی فضای رمان، نمایشنامه یا شعر هستند. مانند هفت گنبد در هفت پیکر نظامی، همان محلی که فرهاد کوه کن، کوه را به عشق شیرین می کند. جاده ادیه و جاده ابریشم در شعر فرخی - محل داستانها ی اشعار فولکلور محلی

مکان‌های ساخته شده: مکان‌هایی هستند که به طور عمد برای جذب بازدیدکننده خلق شده‌اند. در واقع ارتباط با یک چهره یا شخصیت ادبی امکان ایجاد دامنه وسیعی از جاذبه‌های موضوعی گردشگری را در مقصد به وجود می‌آورد. سایت‌های خیالی‌تر و مسیرهای ادبی عبارتند از مسیر کد داوینچی و مسیر هری پاتر. حتی در مواردی اقدام به توسعه جاذبه‌هایی می‌شود که واقعیت بیرونی ندارند و بسیاری اصالت آن‌ها را مورد سؤال قرار می‌دهند و این عمل را نوعی کالایی‌سازی فرهنگی می‌پندارند، برای نمونه ایتالیایی‌ها در شهر «اورونا» دو قبر نمادین به نام «رومئو» و «ژولیت» ساخته‌اند. این در حالی است که همه می‌دانند که رومئو و ژولیت نام دو شخصیت خیالی نمایشنامه شکسپیر هستند و وجود خارجی نداشته‌اند. ساخت محل تولد رستم وهفت خان رستم و.....

شاهنامه فردوسی نمونه بارز گردشگری ادبی و رستم برند گردشگری ادبی و اسطوره ای سیستان و بلوچستان

در تعریف گردشگری ادبی گفتیم هر کسی که آثار ادبی بزرگان فارسی‌زبان را بخواند، به صورت بالقوه می‌تواند یک گردشگر ادبی باشد. با این وجود برخی مشاهیر ادبی ایران فراتر از دامنه زبان فارسی، شهرت جهانی داشته‌اند و علاقه‌مندان بسیاری در سطح جهان دارند که مثال بارز آن فردوسی و اثر بی بدیش شاهنامه است که در میان قابلیت‌های گردشگری ادبی در ایران، ودرسیستان و بلوچستان جایگاه ویژه‌ای دارد. بسیاری از مکان‌های گردشگری که در کشور ما وجود دارند، با اسطوره‌ها و افسانه‌ها درآمیخته‌اند و کهن دیار سیستان و بلوچستان مهد اسطوره‌ها و حماسه‌های ایران زمین به شمار می‌رود، اما موضوع این است که تاکنون از این منظر به آن‌ها توجه نشده و ما از تمام ظرفیت‌های موجود استفاده نکرده‌ایم. به طور مثال اگر تنها به روایت‌های شاهنامه فردوسی توجه کنیم، با دنیایی از افسانه و اسطوره‌ها مواجه می‌شویم که کمترین بهره‌ای از آن‌ها نبرده‌ایم. هرچند این موضوع به‌تنهایی توانمندی جذب گردشگری ادبی را ندارد؛ چراکه این‌ها تنها جاذبه‌های گردشگری ادبی بوده و برای شکل‌گیری یک محصول نیازمند فراهم آوردن زمینه‌هایی چون دسترسی، خدمات مهمان‌نوازی، امکانات زیربنایی و مهم‌تر از همه عناصر نهادی و سازمانی در قالب تبلیغات و بازاریابی محصول گردشگری ادبی هستیم.

سیستان و بلوچستان در شاهنامه

چیزی که امروز بیش از همه چیز برای ملت‌های حوزه‌ی زبان فارسی مهم است ایجاد اتحاد و همبستگی علیه استعمارگران است. و جذب مردمان و گردشگران و علاقه‌مندان در آن کشورها با محوریت یک زبان و فرهنگ مشترک به نام شاهنامه به مرکز اتفاقات آن در سیستان و بلوچستان است.

رستم قهرمان داستان شاهنامه برند سیستان و بلوچستان و پهلوان مورد علاقه‌ی فردوسی است که در تمام میدانهای جنگ و پهلوانی از جانب‌داری و دل‌بستگی حماسه‌سرای طوس برخوردار بوده از سیستان است

در شاهنامه به عناصر پهلوانی و حماسی بسیار برمی‌خوریم. به طور قطع و یقین، می‌توان گفت که بزرگترین پهلوانان و دلاوران حماسی ایران از سیستان برخاسته‌اند.

ضمن اینکه خیلی از داستانها و حماسه‌های شاهنامه در سیستان و بلوچستان رخ داده و بعضا آثاری به همان نام نیز در منطقه بقایی دارد از جمله قلعه رستم در ۵۸ کیلومتری شهرستان هامون که استوار و پابرجا و دیدنی است - کرکو و آتشکده آن که مکانی با یاد و نام کبخسرو و سروده‌ای در گذشته بردیوارهای آن نقش بسته بود که از اولین نمونه شعرهای پارسی قلمداد می‌گردد

کوه خواجه اوشیدا کوه خدا و کوه رستم و آثار متعدد از دوره‌های مختلف تاریخی که در شاهنامه از آن یاد شده کک کهزاد • کچک چهل دختر و....

آبخور اسب رستم از مکان‌هایی است که در کند اوض دار شهر قدیمی در سیستان قرار دارد

قلعه ها و بناهایی که بعضی از آنها در گستره جغرافیایی سیستان بزرگ قرار دارد در آن سوی مرزها که با همکاری کشور افغانستان زمینه های کاوش و پژوهش و گردشگری دو طرف را میتوان فراهم نمود

دریاچه مقدس هامون و کیانسه بستر اسطوره و حماسه در اوستا و شاهنامه

هیرمند فرمند - امکان یادبودها و مکان رویدادهایی که بستر حوادث و داستانهای شاهنامه بوده و با ترسیم نقشه و مسیر گردشگری شاهنامه میتوان از این ظرفیت مهم در راستای گردشگری استفاده نمود

محل تولد رستم و مسئله رستم زاد یا همان سزارین

محل تولد زال زابلی و داستان های مربوط به آن و.....

بلوچ در شاهنامه فردوسی

در شاهنامه نیز به دفعات نام قوم بلوچ آمده است . اولین بار در داستان سیاوش هنگامی که وی در کار جمع آوری لشکر برای جنگ با افراسیاب است از بلوچ ها یاد می شود :

هم از پهلوی پارس و کوچ و بلوچ ز گیلان جنگی و دشت سروچ

در جایی دیگر در داستان کیخسرو هنگامی که پسرش قصد لشکرکشی بر ضد افراسیاب را دارد باز نام بلوچ در نامه ملی ایران ذکر شده است سپاهش زگردان کوچ و بلوچ سگالیده جنگ و بر آورده خوچ

کسی در جهان پشت ایشان ندید برهنه یک انگشت ایشان ندید

فردوسی پرچم سپاهیان بلوچ را چنین ترسیم میکند :

درفشی بر آورده پیکر پلنگ همی از درفشش ببارید جنگ

در هر قسمت از شاهنامه که ذکر آن رفت قوم بلوچ از مهربان پادشاهان کیانی ایران بوده اند نشان می دهد که فردوسی آنان را متعلق به مکران میدانسته است.

دیگر اشاره فردوسی به بلوچ در شرح سلطنت خسرو انوشیروان (۵۳۱-۵۷۹ م):

به ره اندر آگاهی آمد به شاه که گشت از بلوچی جهانی تباه

این بیت نشان میدهد که فردوسی از زبان انوشیروان بلوچ ها را قومی ایرانی می دانسته است .

ظرفیت های سیستان و بلوچستان در عرصه گردشگری ادبی

- ۱- شاهنامه و داستانهای شاهنامه
- ۲- سرودن اولین شعر پارسی در دوره یعقوب لیث صفاری توسط شاعر بزرگ آن دوره محمد وصیف سیستانی
- ۳- زنده کردن خط و ربط پارسی در دوره صفاریان توسط یعقوب لیث
- ۴- سرودن اولین شعر توسط نخستین زن شاعره پارسی گوی
- ۵- اولین کتاب نثر پارسی
- ۶- ترجمه اولین قران به گویش محلی
- ۷- محل رشد و نمو ادبا و شعرا بزرگ استان از جمله:
- ابراهیم سجزی سیستانی

ابراهیم سجزی سیستانی، از دانشمندان سیستانی قرن اول هجری قمری است.

- یعقوب بن احمد سگزی، معروف به بندانه متوفای سال ۳۳۱ هجری قمری، از دانشمندان سیستانی قرن چهارم هجری است.

مشهورترین کتاب وی کشف المحجوب است که از کتاب‌های فلسفی آن زمان به شمار می‌رفته است. این کتاب شامل هفت مقاله در مورد توحید و به زبان فارسی دری نوشته شده است

- ابو داوود سجستانی ابو داوود سجستانی، وی متولد ۲۰۲ هجری قمری و متوفای سال ۲۷۵ ه.ق می‌باشد
- ابوالفرج سگزی از شعرای نامدار و اندیشمند سیستان است که در حدود سال های ۳۷۲-۳۳۳ هجری قمری به هنر شاعری مشغول بود.
- ابوحاتم سجستانی سهل بن محمد بن عثمان بن یزید سجستانی، معروف به ابوحاتم سجستانی از بزرگان علم و ادب، فقه، حدیث و لغت دوران خویش در سیستان بوده است
- ابوسلیمان محمد بن طاهر بن بهرام سجستانی معروف به منطقی، از عرفای سیستانی قرن چهارم هجری است. ابوسلیمان بین عصر فارابی و شیخ الرئیس ابو علی سینا می‌زیسته است.
- احوالی سیستانی، شاعر و ادیب سیستانی است که در سال ۱۰۲۴ به هند مهاجرت کرد.
- حمزه غافل سیستانی حمزه غافل سیستانی، ملک حمزه فرزند ملک جلال الدین، متخلص به غافل سیستانی، از شاعران سده یازده هجری قمری است.
- فرخی سیستانی

ابوالحسن علی بن جولوغ سیستانی معروف به فرخی سیستانی از غلامان امیر خلف بانو آخرین امیر صفاری بود. علی بن جولوغ، از سر ناچاری شعری در قالب قصیده سرود و آن را «با کاروان حله» نام نهاد؛ و شعر را به عمید اسعدچغانی وزیر امیر صفاری تقدیم کرد. معروف است که روز بعد علی بن جولوغ قصیده‌ای به نام «داغگاه» ساخت و آن را برای امیر صفاری خواند. امیر صفاری، چهل کره اسب را به علی بن جولوغ هدیه کرد و او را از نزدیکان دربارش قرار داد.

علی بن جولوغ نیز با تخلص فرخی در دربار صفاریان، چغانیان و غزنویان شعر می‌گفت. محمود غزنوی او را به ملک الشعرايي دربار منصوب کرد. پس از مرگ محمود در سال ۴۲۱ هجری قمری، فرخی به دربار سلطان روی آورد و تا پایان عمر به ستایش این امیر غزنوی مشغول بود.

- عبرت سیستانی پدر وی آقا شیخ غلامرضا واعظ و مادرش صابره، در سال ۱۲۸۳ هجری قمری در سیستان بدنیا آمد
- ملک شاه حسین سیستانی

کتاب احیا الملوک نوشته ملک شاه حسین بن ملک غیاث الدین محمد بن ملک محمد سیستانی حدود ۴۰۰ سال پیش از منابع یگانه رخدادهای تاریخی سیستان و نیمه شرقی فلات ایران روزگار حاکمیت صفویان بویژه شاه عباس اول (۹۸۹-۱۰۳۸) است.

اصل این کتاب در سال ۱۲۷۲ توسط کنت دوگوبینو از ایران خارج می‌شود و هم‌اینک با در موزه لندن نگهداری می‌شود. دکتر منوچهر ستوده از اساتید مسلم تاریخ ایران این اثر ارجمند را از روی نسخه عکسی تصحیح نموده است. استاد گران مایه و بزرگ تاریخ ایران دکتر منوچهر ستوده در مقدمه خویش بر کتاب احیاء الملوک سیستان را اینگونه معرفی می‌نماید

- سید ظهور شاه هاشمی او در ۲۱ آوریل ۱۹۲۷ در گوادر چشم به جهان گشود و در ۴ مارس ۱۹۷۸ در کراچی از دنیا رفت.
- مولوی عبدالله روانبد(مشهور به سعدی بلوچستان) می‌باشد. ان شاءالله ادامه این شعر بزودی برای شما دوستان در اینجا قرار داده خواهد شد.

- محمد اشرف سربازی می باشد که در سال ۱۳۱۶ ه.ش در محله ریکسر چشم به دنیا گشودند که بعدها بعنوان یکی از شخصیت های علمی و ادبی بزرگ زبان بلوچی ظاهر شد
- دینارزهی از پیشکسوتان موسیقی محلی سیستان و بلوچستان متولد سال ۱۳۲۲ بمپور ایرانشهر
- دکتر جهاننیده کتاب نویسنده "حماسه سرایی در بلوچستان" و کتاب "منظومه های عاشقانه بلوچی"
- شیر محمد اسپندار یگانه دونلی نواز ایرانی
- عباس باقری وشعرا معاصر زابل وبلوچ
- غلامنبی حدادگر : متولد ۱۳۳۵ در زابل ، نوازنده سرنا .
- امرالدین مزارزهی : متولد ۱۳۳۵ در زابل. نوازنده دهل سیستانی و یار همیشگی مرحوم مستیان مالکی نوازنده سرنا.
- زنده یاد مستیان مالکی – کامل خان هوت – مزار گلستانه – یادگارزهی – و....
- ایرج افشار سیستانی محقق ونویسنده بزرگ سیستان وبلوچستان
- غلامعلی رئیس الذاکرین دهبانی زاده فروردین ۱۳۱۸ در روستای دهنوی زابل و آغازگر سرایش شعر به گویش سیستانی می باشد . وی نخستین کتاب شعرش را به گویش سیستانی در سال ۱۳۵۵ با نام « عیدوک » منتشر نمود

وی انتشار کتبی با عناوین « کورنامه نیمروز » ، « پنج ارغن » ، « کندو » ، « زاد سروان سیستان » ، « غزلیات عبرت سیستانی » ، « خال کجک » ، « آسوکه » ، « اشعار مقبولی » ، « فرهنگ منظوم دهبانی » ، « صد پند صد حبه قند » ، « اسناد تاریخی سیستان » ، « کاکلک » ، « هفت خوان یعقوب » ، « زیر بادگیر بلور » را نیز در کارنامه درخشان خود دارد .

وخیلی دیگر از فعالین این حوزه که اسامی همه این عزیزان از حوصله بحث خارج است .

- نمونه های دیگر از قابلیت های ادبی
- ترانه های محلی بلوچ بیشتر در مراسم جشن عروسی و مخصوصاً عید فطر خوانده می شود. مشهورترین این ترانه ها عبارتند از : ترانه میرعلم، بلبل، چاکرتا، آرمان گل آره، بلبل، وشتوارنا و زهیرک. ترانه بلبل را دو خواننده به وسیله قیچک و سه تار اجرا می کنند. زهیرک هنگام آندوه و جدایی خوانده می شود.
- ترانه های محلی سیستان نیز همانند آیینهای پاک و شفاف نمایانگر زندگی مادی و معنوی مردم این سرزمین است که چون با سازهای محلی اجرا شود، شور و مستی می آفریند. اکثر این ترانه ها ارتباط مستقیمی با محیط طبیعی، شیوه زندگی و باورهای دینی و اعتقادی مردم منطقه دارند.
- اشعار و داستان های شفاهی مردم سیستان و بلوچستان
- آلات اصلی موسیقی سیستان و بلوچستان «قیچک» و «دهل» و..... ترکیب نوای این ساز هاو هارمونی آنها، بیانگر احساسات و عواطف و منویات قلبی نوازندگان و شنوندگان بلوچ و سیستانی است.
- موسیقی اصیل استان –رقص سیستانی وبلوچی
- افسانه ها وداستانهای عامیانه :آنانکه به داستانها و حکایات ریشه دار اروپائیان واقف اند تشابه و قیاس افسانه بی بی سه شنبه را با داستان سیندرلا به خوبی درک می نمایند با حذف برخی از مسایل ابتدا و انتهای این داستان تشابه و تطابق کامل آن با افسانه سیندرلا مایه تعجب است و این سؤال را پیش می آورد که آیا اروپائیان در گشت و گذار های دیرینه خود این داستان را از سیستان اقتباس نکرده اند
- سایرطرفیت های سیستان وبلوچستان در عرصه گردشگری ادبی
- نیک میدانیم قبل از فردوسی این یعقوب لیث بود که با همت وغیرت واهتمام ویژه ای که به ادبیات وفرهنگ مام وطن ایران بزرگ داشت اولین کتب حماسی واسطوره ای که درواقع نمونه های اولیه شاهنامه وخدایک نامه ها بودرا دستور داد گردآوری ونگهداری گردد.

- داستان تولد وزندگانی امیر رامک دادمان یعقوب لیث صفاری و حماسه های لیث - عمرو لیث - خلف ابن احمد لیث - علی لیث و... خاندان صفاری و مسیر شکل گیری نخستین شهرپاری ایران بعد از حمله اعراب به ایران .
- سرودن اولین شعر پارسی در دوره یعقوب لیث صفاری توسط شاعر بزرگ آن دوره محمد وصیف سیستانی
- زنده کردن خط و ربط پارسی در دوره صفاریان توسط یعقوب لیث
- سرودن اولین شعر توسط نخستین زن شاعره پارسی گوی
- اولین کتاب نثر پارسی
- ترجمه اولین قران به گویش محلی
- حماسه های سورنا بزرگ سپهبد لشکر پارتیان و خاندان سورن که امپراطوری سامانیان بی اذن و آنها حتی تاج بر سر نمی گذاشتند و شکست لشکر یونان توسط سورنای سیستانی .
- داستان امیر حمزه آذرک و نبرد با حکومت فاسدان زمان.
- حماسه های بزرگ خاندان کیانی که از بزرگترین دولت های تاریخ اساطیری ایران بودند
- داستان کی گشتاسب - داستان کیخسرو و....
- حماسه های خاندان کیانی در دوره تاریخی سیستان و ایران میرجلال کیانی - ملک محمودامیر خراسان که با نادرشاه نبرد نمود .و....
- حماسه میر کنبر بلوچ در سرحدات بلوچستان
- داستان رشادت های حمل جیند در مبارزه با استکبار
- حماسه های خاندان پردلی - سرابندی و سایر طوایف بزرگ سیستانی و بلوچستانی
- حماسه های سیستانیان در اولین قیام به خونخواهی امام حسین و عدم سب مولا علی (ع)
- حماسه سیستانیان در ۱۹ بهمن ۱۳۳۰ و نقش ایشان در انقلابی مشروطیت
- داستانهای رشادت نیاکانمان در دوره انقلاب و جنگ تحمیلی و مدافعان حرم و مدافعان وطن ، دلاوریهای سرداران دلاور سیستانی و بلوچ شهیدان طباطبایی - میرحسینی - عالی - خدری - لکزایی مولوی اسماعیل زهی و..
- محل رشد و نمو ادبا و شعرا بزرگ استان
-

مشکلات

- شناسایی و حفاظت از ادبیات شفاهی و فولکلوریک اقوام بومی و محلی کشور به عنوان یک منبع غنی برای توسعه گردشگری فرهنگی و ادبی، مورد توجه جدی قرار ندارد .
- ساخت یادمانها و مکانهای ادبی با جاذبه نمادین و قوی، مورد توجه مسئولان فرهنگی کشور نیست مثلادرمركز استان در شهرستان زاهدان هیچ المان شاخصی که معرفی کننده فرهنگ استان باشد نیست..
- کمبود هتل و امکانات پذیرایی و ضعف زیرساختها و امکانات حمل و نقل، از مشکلات بنیادین کل بخش گردشگری کشور است . آموزش و سرمایه انسانی بخش آموزش کشور، در پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآموده برای فعالیت در گردشگری فرهنگی - ادبی با ضعف مواجه است . صنعت سینما از ظرفیتهای صنعت سینما در شناساندن جذابیتهای فرهنگی - ادبی کشور به حد کافی استفاده نشده است .
- مسئولان فرهنگی و فعالان گردشگری کشور، به باور لازم برای توسعه گردشگری فرهنگی و ادبی نرسیده اند.
- نبود برنامه ای مشخص برای توسعه گردشگری ادبی در سازمانها و نهادهای اجرایی.
- مصادره مشاهیر ادبی در سالهای گذشته، کشورهای همسایه درصدد مصادره میراث ادب پارسی بودهاند .
- قابلیتهای گسترده اینترنت و فضای مجازی برای ترویج و توسعه گردشگری ادبی مغفول مانده است .

- محدودیت امکانات و زیرساختهای توسعه گردشگری ادبی، علیرغم پتانسیل موجود، شهرهای ادبی ایران جایگاهی در میان مقصدهای گردشگری ادبی جهان ندارند به خصوص سیستان که یکی از نمونه های بارز این بحث به شمار میرود.
- عدم بکارگیری دیپلماسی فرهنگی در راستای توسعه گردشگری ادبی؛ ایجاد چارچوب قانونی با در نظر گرفتن پتانسیلهای فراوان موجود در ادبیات و میراث.
- برداشت محدود از گردشگری ادبی در حد دیدن آرامگاه ادیبان؛ نبود برداشتی درست از مفهوم گردشگری ادبی در سطوح مدیریتی و اجرایی کشور؛ محدود دانستن جغرافیای ادبی به برخی شهرهای شاخص چون شیراز.

پیشنهادات

کمرونقی گردشگری ادبی بیشتر ناشی از مسائل ساختاری و شناختی بوده و انجام دادن پژوهشهای کاربردی در این زمینه به عنوان عاملی پیشرو و بستر ساز عمل میکند. شاهنامه یکی از برجسته ترین مفاخر ایران محسوب می شود. که در کنار دیگر قابلیت های این حوزه ، فرصت های بسیاری را در زمینه گردشگری ادبی پیش روی ما قرار می دهد. این قابلیت ها را می توان در سه بعد مربوط به علاقه مندان به ادبیات فارسی و بزرگان این عرصه و آثارشان ، برگزاری رویدادهای فرهنگی با محوریت جشنواره ادبی بزرگداشت فردوسی و شاهنامه و... و رویدادها و جاذبه های برگرفته از متن شاهنامه و ادبیات دسته بندی کرد. در واقع می توان بر مبنای این سه بعد، به جذب گردشگر ادبی با محور فردوسی و شاهنامه و سایر ادبا در مقیاس ملی و بین المللی پرداخت.

در بعد اول که مرتبط با علاقه مندان به ادبیات فارسی است، فردوسی و شاهنامه یکی از پایه های مهم ادبیات فارسی محسوب شده و شاهنامه اصیل ترین متن در پاسداشت ادبیات فارسی در کنار سایر آثار ادبی است. به همین علت علاقه مندان بسیاری خواهان بازدید از مکانها و محیطی هستند که سرایش شاهنامه و دیگر منابع در آن صورت پذیرفته است. این علاقه مندان ادبیات فارسی در سراسر نقاط جهان زندگی می کنند و جذب این دسته نیازمند بستر سازی لازم در راستای جذب و شکل دادن به تورهای گردشگری ادبی و سفر علاقه مندان بوده تا از هر نقطه از جهان به راحتی به استان سفر کنند.

بعد دوم، برگزاری جشنواره های ادبی مرتبط با فردوسی و شخصیت های شاهنامه – و سایر ادبا و شعرا همچون مراسم بزرگداشت زادروز این شاعر حماسه سرای ایران است که هر سال برگزار می شود. تا ضمن گستره حوزه نفوذ داخلی، حوزه نفوذ خارجی نیز گسترش یابد.

بعد سوم، فراهم آوردن قابلیت های گردشگری ادبی بر مبنای شاهنامه و سایر آثار شاخص است. ؛ از شاهنامه خوانی و نقلی گرفته تا مسیرهای یاد شده در شاهنامه و بازسازی داستان های ادبی ، همگی جزو قابلیت هایی است که می توان بر مبنای آن گردشگری ادبی را جذب کرد. بازسازی ادبیات فردوسی در قالب ساخت موزه های مشاهیر و موزه شاهنامه و شهرک های خاص با عناوینی همچون شهرک داستانی اساطیر استان یا پارک شاهنامه می تواند در این زمینه راهگشا باشد. در این شهرک می توان برای هفت خوان شاهنامه فردوسی، ایده پردازی کرده و مکانی با عنوان گردشگری ادبی شاهنامه راه اندازی کرد. نویسنده کتاب «عدد، نماد، اسطوره» با اشاره به این که برای پاسخ به این سؤال بهتر است به چند پیشنهاد فرضی توجه کنیم، فرض کنید در سیستان و بلوچستان که آن را محل تولد «رستم» و محل بسیاری از اتفاقات شاهنامه می دانیم، موزه ای به نام «موزه شاهنامه» بسازیم و در آن، برخی از داستان های شاهنامه را به روش های کارآمد و روزآمد روایت کنیم و تصویر و مجسمه بعضی از شخصیت های شاهنامه را طراحی و اجرا کنیم. آیا نتیجه این کار، این نخواهد بود که در وهله نخست، گردشگران را به بخش دیگری از ایران که امروز کمتر مورد توجه گردشگران قرار می گیرد، هدایت و ادبیات حماسی سرزمینمان را به گردشگران معرفی می کنیم. همچنین در این میان، ارج زبان فارسی و فردوسی هم پیش تر می شود.

کلام نهایی اینکه گردشگری ادبی نه یک تفنن غیر ضروری، بلکه بستری برای بازیابی هویت تاریخی است تا در عصر جهانی سازی فرهنگ و اقتصاد در بحث اقتصاد مقاومتی ، بتوانیم جایگاه واقعی خود را تعریف کنیم. همانگونه که در منابع

آمده شاهنامه، شناسنامه همه ایرانیان است و فردوسی در بسیاری از داستانهای خود از سیستان و بلوچستان یاد میکند، ادب و فرهنگ و هنر از دیرباز جایگاه سترگی در بین مردمان این دیار داشته و زندگی ایشان با اسطوره و حماسه و شعر و ادب و موسیقی عجین گردیده چه شعرا و ادیبان بزرگی که از این دیار سر برآستان ادب فرود آورده اند و چه آثار گرانبهایی که خلق نموده اند و چه ادبیات گرانبهایی که در فرهنگ عامه این مرزوبوم وجود دارد و آشنایی و دیدن آن برای هر گردشگری خاطره انگیز و آموزنده است. جا دارد با توجه بیشتر به رونق گردشگری بخصوص گردشگری ادبی بهره وافر از این قابلیت ارزشمند در مسیر رشد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مردمان این دیار و در مسیر توسعه پایدار استان سیستان و بلوچستان برداریم.

پیشنهادات

2 در مقطع کنونی میبایست مدیران و مسئولان فرهنگی کشور گردشگری ادبی را به عنوان عاملی برای کمک به گسترش دیپلماسی فرهنگی و شکوفایی فرهنگ و ادب و بهبود وضعیت اقتصادی مردم محلی مورد حمایت قرار دهند و در سطح مدیریت کلان مسئولان کشور و مدیران سیاسی میبایست از توسعه گردشگری فرهنگی - ادبی به عنوان عاملی برای رونق اقتصادی کشور و همچنین افزایش خودآگاهی فرهنگی - ادبی و ایجاد وحدت ملی حمایت نمایند.

2 گردشگری نیازمند حمایت دولت و نقش تسهیل کننده نهادهای دولتی و بخش خصوصی است؛ لازم است شناخت و طراحی انواع مسیرهای ادبی، حماسی، اساطیری، فرهنگی و... به عنوان یکی از مهمترین جاذبه های گردشگری ادبی خلاق در دستور کار مدیران و برنامه ریزان بخش گردشگری قرار گیرد؛ مدیران و برنامه ریزان بخش گردشگری میبایست مکانها و فضاهای مختلف را (جغرافیای ادبی) را به عنوان بستر اصلی توسعه گردشگری ادبی را شناسایی کنند و استراتژیها و اقدامهای اجرایی کارآمدی را برای توسعه گردشگری ادبی در قلمرو جغرافیای ادبی به کار گیرند؛ مدیران و برنامه ریزان بخش گردشگری میبایست رونق بخشی به انواع رویدادهای ادبی را به عنوان یکی از اقدامات اساسی در توسعه گردشگری ادبی به کار گیرند؛ تحریک تقاضای گردشگری ادبی در سطح جامعه و بخش گردشگری نیازمند آموزش و فرهنگسازی از طریق نهادهای گوناگون آموزشی و فرهنگی است؛

2 جلب مشارکت نخبگان و کارآفرینان موفق در دانش افزایی بخش اجرایی؛ ساخت فیلمها و سریالهای مروج فرهنگ گردشگری ادبی؛ برنامه های تشویق عمومی چون مسابقه کتابخوانی ادبی، سفرنویسی ادبی، تشویق خلاقیت های فردی؛ شناساختن دانشآموزان با میراث فرهنگی - ادبی در برنامه های آموزشی؛ دانش افزایی زمینه های نوین در گردشگری بالابردن ادبی؛ دانش ادبی و آگاهی عموم مردم از میراث ادبی قراردادن گردشگری ادبی در بسته های تور تلفیقی؛ بهره گیری از رسانه های اجتماعی مجازی الکترونیک برای بازاریابی تورهای ادبی؛ عرضه ی تورهای گردشگری ادبی بر اساس شناخت دقیق بازار؛ بهره گیری از تجربه کشورهای موفق در ترویج و بازاریابی گردشگری ادبی؛ گنجاندن گردشگری ادبی در بسته های تور گردشگری؛ شناخت روشهای بازاریابی مناسب برای فروش تورهای ادبی؛ بهره گیری از تبلیغات محیطی (واقعی و مجازی) برای بازاریابی تورهای ادبی؛ حمایت از فعالان بخش گردشگری.

2 ارایه تسهیلات به متخصصان گردشگری برای فعالیت در زمینه گردشگری ادبی؛ حمایت از فعالیت افراد متخصص در زمینه گردشگری ادبی؛ ایجاد رسانه های تخصصی گردشگری؛ حمایت از تاسیس آژانسهای تخصصی در زمینه گردشگری فرهنگی - ادبی؛ آموزش تخصصی نیروی انسانی فعال در بخش گردشگری فرهنگی - ادبی

2 کارتوگرافی ادبی مکانها و مسیرهای ادبی؛ تهیه نقشه ی گردشگری برای آثار ادبی مشهور؛ کارتوگرافی ادبی در مقیاسهای مختلف محلی، منطقه ای و ملی. رونق بخشی به انواع جشنواره ادبی؛ برگزاری یادبود و بزرگداشت مشاهیر ادبی؛ برپایی برنامه های متنوع در مکانها و فضاهای ادبی؛

2 شاهنامه یکی از برجستهترین مفاخر ایران محسوب می شود. که در کنار دیگر قابلیت های این حوزه از جمله داستان یعقوب لیث، فرصت های بسیاری را در زمینه گردشگری اساطیری و ادبی پیش روی ما قرار می دهد. این قابلیت ها را می توان در سه بعد مربوط به علاقه مندان به ادبیات فارسی و بزرگان این عرصه و آثارشان، برگزاری رویدادهای فرهنگی با محوریت

جشنواره ادبی بزرگداشت فردوسی وشاهنامه و... رویدادها وجاذبه‌های برگرفته از متن شاهنامه و اسطوره و یعقوب دسته‌بندی کرد. در واقع می‌توان بر مبنای این سه بعد، به جذب گردشگر ادبی با محور یعقوب لیث وشاهنامه وسایر ادبا در مقیاس ملی و بین‌المللی پرداخت.

② -در بعد اول که مرتبط با علاقه‌مندان به ادبیات فارسی است، فردوسی وشاهنامه یکی از پایه‌های مهم ادبیات فارسی محسوب شده و شاهنامه اصیل‌ترین متن در پاسداشت ادبیات فارسی در کنار سایر آثار ادبی است. به همین علت علاقه‌مندان بسیاری خواهان بازدید از مکانهاو محیطی هستند که سرایش شاهنامه ودیگر منابع در آن صورت پذیرفته است. این علاقه‌مندان ادبیات فارسی در سراسر نقاط جهان زندگی می‌کنند و جذب این دسته نیازمند بسترسازی لازم در راستای جذب و شکل دادن به تورهای گردشگری ادبی وسفر علاقه‌مندان بوده تا از هر نقطه از جهان به راحتی به استان سفر کنند.

② -بعد دوم، برگزاری جشنواره‌های ادبی مرتبط با یعقوب لیث وشخصیت های شاهنامه - وسایر ادبا وشعرا همچون مراسم بزرگداشت زادروز فردوسی وفرخی و حماسه‌سریان که هر سال برگزار می‌شود. تا ضمن گستره حوزه نفوذ داخلی، حوزه نفوذ خارجی نیز گسترش یابد.

② -بعد سوم، فراهم آوردن قابلیت‌های گردشگری ادبی بر مبنای شاهنامه وسایر آثار شاخص است. ؛ از شاهنامه‌خوانی و نقالی گرفته تا مسیرهای یادشده در شاهنامه و بازسازی داستان‌های ادبی وداستان اولین شهریار ایران بدست خاندان صفاریان ورشادت سورنا ، همگی جزو قابلیت‌هایی است که می‌توان بر مبنای آن گردشگری ادبی وحماسیواسطوره را جذب کرد. بازسازی ادبیات فردوسی در قالب ساخت موزه‌های مشاهیر وموزه شهرشاهنامه و شهرک‌های خاص با عناوینی همچون شهرک داستانی اساطیراستان یا پارک شاهنامه پارک اسطوره و... می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد. در این شهرک می‌توان برای هفت‌خوان شاهنامه فردوسی، ایده‌پردازی کرده و مکانی با عنوان گردشگری ادبی شاهنامه راه‌اندازی کرد. نویسنده کتاب «عدد، نماد، اسطوره» با اشاره به این که برای پاسخ به این سؤال بهتر است به چند پیشنهاد فرضی توجه کنیم، فرض کنید در سیستان و بلوچستان که آن را محل تولد «رستم» و محل بسیاری از اتفاقات شاهنامه می‌دانیم، موزه‌ای به نام «موزه شاهنامه» بسازیم و در آن، برخی از داستان‌های شاهنامه را به روش‌های کارآمد و روزآمد روایت کنیم و تصویر و مجسمه بعضی از شخصیت‌های شاهنامه را طراحی و اجرا کنیم. آیا نتیجه این کار، این نخواهد بود که در وهله نخست، گردشگران را به بخش دیگری از ایران که امروز کمتر مورد توجه گردشگران قرار می‌گیرد، هدایت و ادبیات حماسی سرزمینمان را به گردشگران معرفی می‌کنیم. همچنین در این میان، ارج زبان فارسی و فردوسی هم بیش‌تر می‌شود.

② کلام نهایی اینکه گردشگری ادبی نه یک تفنن غیرضروری، بلکه بستری برای بازیابی هویت تاریخی است تا در عصر جهانی‌سازی فرهنگ و اقتصادودر بحث اقتصاد مقاومتی ، بتوانیم جایگاه واقعی خود را تعریف کنیم. همانگونه که در منابع آمده شاهنامه، شناسنامه همه ایرانیان است وفردوسی در بسیاری از داستانهای خوداز سیستان وبلوچستان یاد میکند، ادب وفرهنگ وهنر از دیرباز جایگاه سترگی در بین مردمان این دیار داشته وزندگی ایشان با اسطوره وحماسه وشعر وادب وموسیقی عجین گردیده چه شعرا وادبازرگی که از این دیار سر برآستان ادب فرود آورده اندوچه آثار گرانبهایی که خلق نموده اند وچه ادبیات گرانبسی که در فرهنگ عامه این مرزوبوم وجود دارد وآشنایی ودیدن آن برای هر گردشگری خاطره انگیز وآموزنده استجا دارد با توجه بیشتر به رونق گردشگری بخصوص گردشگری ادبی بهره وافر ازاین قابلیت ارزشمند در مسیر رشد فرهنگی، اجتماعی واقتصادی مردمان این دیار ودر مسیر توسعه پایدار استان سیستان وبلوچستان برداریم .